

Biomassa – een pleidooi voor zelfredzaamheid

Jorien de Lege, campagneleider Energie

Biograndstoffen inzetten in de verduurzaming van onze maatschappij is nuttig en noodzakelijk, maar kent wel veel haken en ogen. Ik was onderdeel van de adviescommissie van het SER advies *Biomassa in balans*. Daarin wordt duidelijk de richting aangegeven dat het verbranden van biograndstoffen geen houdbare strategie is en een afbouwpad moet worden vorm gegeven¹. Het is daarbij van belang dat de duurzaamheid van de biograndstoffen die we nog wel gebruiken, onbetwist is.

Ik ga u in dit position paper de volgende redenen geven waarom Milieudefensie pleit voor energie autonomie:

1. Geopolitiek gezien is het risicovol om een afhankelijkheid van brandstof uit andere landen te creëren.
2. Vanuit het *fair share* principe is het onwenselijk dat Nederland brandstof importeert uit landen die dit zelf nodig hebben voor hun verduurzaming
3. Certificering, controle en handhaving is alleen in de regio praktisch uitvoerbaar
4. Door het stimuleringsbeleid te verschuiven van toepassing van biograndstoffen naar productie, kunnen de klimaatdoelstellingen gecombineerd worden met biodiversiteit en natuurherstel.

Afhankelijkheid brandstoffen

Nederland heeft met dank aan het Groninger gas sinds de jaren zestig van de vorige eeuw in een vrij unieke onafhankelijke positie verkeerd. Nu de gaswinning – zeer terecht- wordt gestaakt, raakt ons land meer afhankelijk van buitenlandse import van brandstoffen. Dat is in de basis onwenselijk. Tenslotte is de geopolitieke situatie verre van stabiel, de handelsdeal van vandaag is de inzet van politieke strijd van morgen. Nederland importeert in 2020 een kwart van de behoefte aan

1 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/07/10/bijlage-biomassa-in-balans-een-duurzaamheidskader-voor-hoogwaardige-inzet-van-biograndstoffen>

brandhout, voornamelijk pellets². Naar verwachting zal de vraag in Nederland gemiddeld over de komende tien jaar redelijk stabiel blijven, maar mondiaal stijgt de vraag nog wel. Een internationale jacht op brandhout is economisch ongunstig, maar kan ecologisch rampzalig uitpakken. Hout was al een waardevolle biograndstof voor het werd ingezet voor bio-energie. Overal ter wereld staat het bosareaal onder druk. Als de prijs van brandhout mee stijgt met de vraag, wordt het steeds aantrekkelijker om extra hout te oogsten voor de biomassa markt.

Met andere woorden: Nederland doet er vanuit geopolitiek en economisch oogpunt goed aan om zoveel mogelijk in de brandstoffen voor de eigen energie behoefte te voorzien. Dit geldt niet alleen voor biograndstoffen, maar ook voor fossiele brandstoffen en uranium.

Fair share

Er is naast politiek economisch ook een principiële reden om zo min mogelijk grondstoffen voor bio-energie te willen importeren. Vanuit het *fair share* principe is bijvoorbeeld het opwekken van energie door de verbranding van houtige biomassa in de eerste plaats voorbehouden aan de productielanden zelf. Het is een vreemde situatie dat Nederland overal ter wereld hout opkoopt ten behoeve van de nationale klimaatboekhouding. De CO₂ uitstoot van de kap wordt toegerekend aan de productielanden. Het bosherstel moet verzorgd worden door de productielanden. De overlast en vervuiling van de houtindustrie komt bij de lokale bevolking terecht. Bovendien bestaat het risico dat door de export van lokaal hout schaarste ontstaat bij de lokale bevolking, waardoor fossiele brandstoffen in gebruik blijven en eventueel zelfs toenemend moeten worden ingezet.

De Nederlandse overheid heeft als uitgangspunt dat de import van brandhout duurzaam moet zijn. Garanties zijn er echter niet. Er is momenteel geen enkel land met een volledig hernieuwbare energievoorziening dat duurzaam geproduceerd brandhout over heeft. Export is strikt genomen dus nog niet aan de orde.

Regionale productie

Milieudefensie is voorstander van een restrictief importbeleid, met afbouw als uitgangspunt en volledig regionale productie als streven. Dergelijk beleid heeft ook een gunstig effect op het probleem van controle en handhaafbaarheid van duurzame biomassaproductie ver weg. Certificering is tenslotte, zoals ook in het SER advies wordt benoemd, een zwak instrument dat kan worden uitgekleeft tot vinkjes zetten op een formulier. Het is voor importerende landen bijzonder moeilijk om greep te houden op dit proces. Hoe dichterbij de productie plaatsvindt, hoe eenvoudiger certificering kan worden gecontroleerd en gehandhaafd.

Minder import leidt bij gelijkblijvende vraag automatisch tot meer binnenlandse

2 https://milieudefensie.nl/actueel/reststromen-uit-bos-en-houtverwerkende-industrie_biomass-research-1903.pdf

productie. De afgelopen jaren is Nederland vooral bosareaal kwijtgeraakt, er leven zorgen dat bestaande productiebossen te zwaar onder druk komen te staan door biomassa oogst. Milieudefensie heeft berekend dat als 10 procent van het huidige landbouwareaal voor veehouderij wordt omgezet naar bos, dit 118.000 hectare bos oplevert met daarop 300 miljoen bomen³. De inzet op extra, biodivers bosareaal in eigen land vergroot de duurzame productiecapaciteit en kan tegelijkertijd een bijdrage leveren aan biodiversiteits- en natuurherstel.

Biobrandstoffen

Biomassa als brandstof gaat over meer dan alleen hout. De principiële kanttekeningen zoals afhankelijkheid van andere landen, fair share en de praktische moeilijkheden van toezicht op de naleving van duurzaamheidseisen, gelden des te sterker voor biobrandstoffen voor vervoer. Zeker 90 procent van alle grondstoffen voor biobrandstoffen zijn afkomstig uit het buitenland. Meer dan de helft daarvan komt van buiten de Europese Unie, met de Verenigde Staten en China op kop. Plannen van het kabinet kunnen leiden tot een verdrievoudiging van het gebruik van biobrandstoffen tegen 2030. Door biobrandstof uit voedsel- en voedselgewassen te steunen, leggen we beslag op land elders in de wereld en stijgen de risico's voor de voedselzekerheid⁴. Daarom pleit Milieudefensie voor een stopzetting van die steun en een bijstelling van de ambities naar beneden toe⁵.

Ronde tafel Biomassa 14 oktober 2020

3 Factsheet landbouwtransitiefonds <https://milieudefensie.nl/actueel/landbouwtransitiefonds>

4 Zie ook het SER advies Biomassa in Balans. Daarin wordt biobrandstofproductie uit voedsel afgewezen.

5 <https://milieudefensie.nl/actueel/factsheet-voedsel-als-biobrandstof.pdf>